

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ 31 ” VIII 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МАКРОЕКОНОМІКА»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Бізнес у сфері послуг»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Палехова В.А.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О.Б.

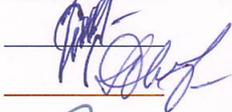
Гарант освітньої програми

Семенчук І.М.

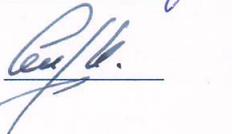
В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

Директор Навчально-наукового інституту
післядипломної освіти

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Макроекономіка		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування		
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»		
Спеціалізація (якщо є)	відсутня		
Освітня програма	«Бізнес у сфері послуг»		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	1		
Навчальний рік	2020–2021		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	2	3–4	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	36	8
	– практичне заняття	36	8
	– годин самостійної роботи студентів	78	134
Відсоток аудиторного навантаження	48%	/ 11%	
Мова викладання	Українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Відсутня		
Форма підсумкового контролю	Іспит		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування уяви про фундаментальні основи функціонування та розвитку національної економіки, аналіз ключових проблем сучасної економіки з використанням основних макроекономічних теорій.

Завдання:

- познайомити з основними школами і теоріями в макроекономіці;
- розкрити сутність базових макроекономічних моделей;
- продемонструвати ефекти макроекономічної політики;
- поглибити навички економічного мислення;
- сформувати базу для вивчення інших економічних дисциплін.

Передумови вивчення дисципліни: курс макроекономіки конкретизує та поглиблює знання, що були отримані в курсі основ економічної теорії; пов'язаний з ним категоріальним апаратом та логікою економічного вибору. З неекономічних дисциплін потрібна математична та мовна підготовка (у ході вивчення дисципліни студенти засвоюють англійські аналоги макроекономічних категорій).

Очікувані результати навчання: вміння застосовувати принципи макроекономічного аналізу при розв'язку задач, навички графічного аналізу макроекономічних ситуацій, здатність аналізувати результати функціонування національної економіки та оцінювати ефективність економічної політики держави, вміння майбутніх спеціалістів приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням макроекономічної ситуації та макроекономічної політики, що проводиться в країні.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основи розрахунку та аналізу основних макроекономічних показників;
- закономірності функціонування сучасної економіки на макрорівні;
- основні моделі, що описують макроекономічні процеси;
- механізми та інструменти макроекономічної політики: фіскальної, монетарної, зовнішньоекономічної;
- можливі наслідки прийняття управлінських рішень на макрорівні для діяльності організацій.

має вміти:

- аналізувати економічні явища і процеси на макрорівні;
- аналізувати та інтерпретувати статистичні дані;
- виявляти тенденції зміни макроекономічних показників;
- застосовувати знання макроекономічних теорій та моделей до аналізу сучасної економічної політики;
- приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням макроекономічної ситуації, що склалася, та макроекономічної політики, що проводиться.

Макроекономічні проблеми є спільними для всіх громадян країни, з ними доводиться стикатися щодня й кожному. Споживачі та підприємці існують в певному макроекономічному середовищі. Для того, щоб робити зважений вибір (наприклад, прийняти більш обґрунтовані інвестиційні рішення), потрібно розуміти, як впливатимуть макроекономічні проблеми на власний бізнес, повсякденне життя.

Програмні компетенції

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування бізнесу у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- СК 11. Здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці, зокрема у бізнесі, в т. ч. у сфері послуг.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування бізнесу, в т. ч. у сфері послуг, підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 21. Демонструвати здатність до прийняття рішень щодо організації та веденні бізнесу у сфері послуг, підприємництва та торгівлі в умовах ризику та невизначеності.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Вступ	3	1	-	2
2	Тема 1. Система національних рахунків. Номінальні та реальні показники	13	3	4	6
3	Тема 2. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція	10	2	4	4
4	Тема 3.1. Економічні цикли: теоретичні аспекти	6	2	-	4
5	Тема 3.2. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності	9	2	2	5
6	Тема 3.3. Інфляція: монетарні та немонетарні концепції	9	2	2	5
7	Тема 4.1. Споживання та інвестиції як складові сукупного попиту	8	2	2	4
8	Тема 4.2. Макроекономічна рівновага, її механізми	8	2	2	4
9	Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики	9	2	2	5
10	Тема 6. Гроші, кредитна система та грошово-кредитна політика	16	4	4	8
11	Тема 7. Макроекономічна рівновага у відкритій економіці	16	4	4	8
12	Тема 8.1. Основні моделі макроекономічної політики: модель IS-LM	9	2	2	5
13	Тема 8.2. Модель IS-LM-VP	9	2	2	5
14	Тема 8.3. Монетаризм, ТРО	7	2	-	5
15	Тема 9. Економічне зростання: теоретичні моделі	14	4	2	8
	Презентація результатів дослідження	4		4	
	Всього за курсом	150	36	36	78

Заочна форма:

	Теми	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Вступ. Макроекономіка як наука	4	-	-	4
2	Тема 1. Система національних рахунків. Номінальні та реальні показники	10	2	2	6

3	Тема 2. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція	10	2	2	6
4	Тема 3.1. Економічні цикли: теоретичні аспекти	8	-	-	8
5	Тема 3.2. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності	10	-	-	10
6	Тема 3.3. Інфляція: монетарні та немонетарні концепції	10	-	-	10
7	Тема 4.1. Споживання та інвестиції як складові сукупного попиту	10	-	-	10
8	Тема 4.2. Макроекономічна рівновага, її механізми	10			10
9	Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики	12	2	2	8
10	Тема 6. Гроші, кредитна система та грошово-кредитна політика	12	2	2	8
11	Тема 7. Макроекономічна рівновага у відкритій економіці	12	-	-	12
12	Тема 8.1. Основні моделі макроекономічної політики: модель IS-LM	8	-	-	8
13	Тема 8.2. Модель IS-LM-VP	12	-	-	12
14	Тема 8.3. Монетаризм, ТРО	10	-	-	10
15	Тема 9. Економічне зростання: теоретичні моделі	12	-	-	12
	Всього за курсом	150	8	8	134

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Вступ. Макроекономіка як наука 1) Предмет та проблеми макроекономіки. 2) Стислий екскурс в історію макроекономіки. 3) Методи макроаналізу.
1	Тема 1.1 Система національних рахунків 1) Значення макроекономічних показників. Система національних рахунків. 2) Валовий внутрішній продукт (ВВП, GDP) та способи його обчислення. 3) Сутність і методи обчислення інших показників СНР.
2	Тема 1.2. Номінальні та реальні показники 1) Роль цін в обчисленні макроекономічних показників. Номінальний та реальний ВВП. 2) Проблеми виміру ВВП та суспільного добробуту.
3	Тема 2. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція 1) Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Чинники, які впливають на сукупний попит. 2) Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію. Потенційний ВВП. 3) Макроекономічна рівновага. 4) Шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції
4	Тема 3.1. Макроекономічна нестабільність: економічні цикли

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Економічний цикл та його фази. 2) Причини циклічності. 3) Динаміка показників впродовж циклу.
5	<p>Тема 3.2. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ринок праці та безробіття. 2) Причини безробіття. 3) Види безробіття. Природний рівень зайнятості. 4) Наслідки безробіття. 5) Взаємозв'язок між безробіттям та вакантними робочими місцями. Крива Беверіджа.
6	<p>Тема 3.3. Інфляція: монетарні та немонетарні концепції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Сутність, вимір та види інфляції. 2) Причини інфляції. Інфляція попиту та інфляція пропозиції. 3) Соціально-економічні наслідки інфляції. 4) Стагфляція та крива Філіпса.
7	<p>Тема 4.1. Споживання та інвестиції як складові сукупного попиту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Класична та кейнсіанська моделі економіки. 2) Споживання та заощадження. 3) Теорії споживання. 4) Інвестиції та чинники інвестування.
8	<p>Тема 4.2. Макроекономічна рівновага, її механізми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Модель макроекономічної рівноваги. 2) Ефект мультиплікатора. 3) Парадокс ощадливості. 4) Рецесійний та інфляційний розриви.
9	<p>Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Державний бюджет: поняття, складові, стан. 2) Сукупний попит як предмет державного регулювання. 3) Фіскальна політика в ході економічного циклу. 4) Автоматичні стабілізатори. 5) Дефіцит бюджету, державний борг.
10	<p>Тема 6.1. Гроші, кредитна система</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Гроші, їхні функції. 2) Попит на гроші. Пропозиція грошей. Рівновага на грошовому ринку. 3) Кредитна система. Структура сучасної кредитної системи. Центральний банк.
11	<p>Тема 6.2. Грошово-кредитна політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Комерційний банк в кредитній системі. 2) Грошовий мультиплікатор. 3) Грошово-кредитне регулювання економіки.
12	<p>Тема 7.1. Макроекономічна рівновага у відкритій економіці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Міжнародні аспекти макроекономічної теорії. 2) Вплив зовнішньої торгівлі на обсяг національного виробництва.
13	<p>Тема 7.2. Зовнішньоекономічне регулювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Платіжний баланс. Структура і регулювання. 2) Валютний курс. Зв'язок між валютним курсом і платіжним балансом.
14	<p>Тема 8.1. Основні моделі макроекономічної політики: модель IS-LM</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Кейнсіанська модель макроекономічного регулювання. 2) Рівновага на товарному ринку. Крива IS. 3) Рівновага на грошовому ринку. Крива LM. 4) Модель IS-LM як конкретизація кейнсіанської моделі макроекономічної рівноваги. 5) Окремі випадки зміни рівноваги в моделі IS-LM.

15	Тема 8.2. Модель IS-LM-VP <ol style="list-style-type: none"> 1) Макроекономічна рівновага у відкритій економіці 2) Зовнішньоекономічна рівновага. Крива VP. 3) Макроекономічна політика у відкритій економіці з фіксованим валютним курсом. 4) Макроекономічна політика у відкритій економіці з плаваючим валютним курсом. 5) Порівняльний аналіз грошово-кредитної, фіскальної та зовнішньоторговельної політики.
16	Тема 8.3. Монетаризм, ТРО <ol style="list-style-type: none"> 1) Неоконсервативні моделі державного регулювання. Монетаризм. Монетарне правило. 2) Теорія адаптивних та раціональних очікувань. Критика кейнсіанської концепції державного регулювання. 3) Економіка пропозиції. Крива Лаффера. Стимулюючий варіант впливу податків на сукупну пропозицію. 4) Практична функція макроекономічних теорій.
17	Тема 9.1. Економічне зростання: кейнсіанські теоретичні моделі <ol style="list-style-type: none"> 1) Економічне зростання: передумови, характерні риси, показники. 2) Модель економічного зростання Харрода-Домара.
18	Тема 9.2. Економічне зростання: неокласичні теоретичні моделі <ol style="list-style-type: none"> 1) Виробнича функція як неокласичний варіант моделювання економічного розвитку. Модель Солоу. 2) Модель Менкью-Ромера-Вейла. 3) Інституційні концепції становлення ринкової економіки.

Заочна форма:

1	Тема 1. Система національних рахунків. Номінальні та реальні показники <ol style="list-style-type: none"> 1) Значення макроекономічних показників. Система національних рахунків. 2) Валовий внутрішній продукт (ВВП, GDP) та способи його обчислення. 3) Сутність і методи обчислення інших показників СНР. 4) Роль цін в обчисленні макроекономічних показників. Номінальний та реальний ВВП.
2	Тема 2. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція <ol style="list-style-type: none"> 1) Сукупний попит. Крива сукупного попиту. Чинники, які впливають на сукупний попит. 2) Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Чинники, які впливають на сукупну пропозицію. Потенційний ВВП. 3) Макроекономічна рівновага. 4) Шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції
3	Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики <ol style="list-style-type: none"> 1) Державний бюджет: поняття, складові, стан. 2) Сукупний попит як предмет державного регулювання. 3) Фіскальна політика в ході економічного циклу. 4) Автоматичні стабілізатори. 5) Дефіцит бюджету, державний борг.
4	Тема 6. Гроші, кредитна система та грошово-кредитна політика <ol style="list-style-type: none"> 1) Гроші, їхні функції. 2) Попит на гроші. Пропозиція грошей. Рівновага на грошовому ринку. 3) Кредитна система. Структура сучасної кредитної системи. Центральний банк. 4) Комерційний банк в кредитній системі. 5) Грошово-кредитне регулювання економіки.

4.2. План практичних занять

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	Тема 1.1 Система національних рахунків 1) Задачі та ситуаційні вправи на розрахунок ВВП (за видатками і доходами). 2) Розрахунок інших показників СНР. Порівняння ВВП та ВНД.
2	Тема 1.2. Номінальні та реальні показники 1) Задачі на індекси фізичного обсягу та індекси цін. 2) Контрольна робота.
3	Тема 2.1. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція 1) Графічні вправи на макроекономічну рівновагу. 2) Задачі на рівновагу в коротко- та довгостроковому періоді.
4	Тема 2.2. Шоки сукупного попиту і сукупної пропозиції 1) Ситуаційні вправи на шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції. 2) Контрольна робота
5	Тема 3.2. Безробіття як прояв макроекономічної нестабільності 1) Ситуаційні вправи на категорії населення та види безробіття. 2) Задачі на розрахунок рівня безробіття та закон Оукена.
6	Тема 3.3. Інфляція: монетарні та немонетарні концепції 1) Задачі на рівняння Фішера, розрахунок темпу інфляції. 2) Задачі та ситуаційні вправи на ставки позичкового відсотку в умовах інфляції. 3) Контрольна робота.
7	Тема 4.1. Споживання та інвестиції як складові сукупного попиту 1) Задачі та графічні вправи на функції споживання та заощадження. 2) Задачі та ситуаційні вправи на попит на інвестиції, аналіз чинників інвестування.
8	Тема 4.2. Макроекономічна рівновага, її механізми 1) Аналіз моделі макроекономічної рівноваги в двосекторній економіці. 2) Задачі та ситуаційні вправи на ефект мультиплікатора, парадокс ощадливості, рецесійний на інфляційний розриви.
9	Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики 1) Аналіз моделі макроекономічної рівноваги в трисекторній економіці. 2) Задачі та ситуаційні вправи на фіскальну політику. 3) Задачі та ситуаційні вправи на дефіцит бюджету та державний борг. 4) Контрольна робота.
10	Тема 6.1. Гроші, кредитна система 1) Задачі на розрахунок грошових агрегатів. 2) Задачі та ситуаційні вправи на рівновагу на грошовому ринку.
11	Тема 6.2. Грошово-кредитна політика 1) Задачі та ситуаційні вправи на балансовий звіт комерційного банку. 2) Ситуаційні вправи на монетарну політику. 3) Контрольна робота.
12	Тема 7.1. Макроекономічна рівновага у відкритій економіці 1) Аналіз моделі макроекономічної рівноваги в чотирисекторній економіці. 2) Аналіз впливу зовнішньої торгівлі на обсяг національного виробництва.
13	Тема 7.2. Зовнішньоекономічне регулювання 1) Задачі на стан платіжного балансу. 2) Задачі на валютний курс. 3) Контрольна робота.
14	Тема 8.1. Основні моделі макроекономічної політики: модель IS-LM 1) Графічні вправи на модель IS-LM.

	2) Задачі на параметри макроекономічної рівноваги.
15	Тема 8.2. Модель IS-LM-VP 1) Графічні вправи на модель IS-LM-VP. 2) Ситуаційні вправи на макроекономічну політику у відкритій економіці. 3) Контрольна робота.
16	Тема 9. Економічне зростання: модель Солоу 1) Задачі та ситуаційні вправи на модель Солоу. 2) Аналіз неокласичних моделей економічного зростання
17	Презентація результатів дослідження (проект «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою»).
18	Презентація результатів дослідження (проект «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою»).

Заочна форма:

1	Тема 1. Система національних рахунків. Номінальні та реальні показники 1) Задачі та ситуаційні вправи на розрахунок ВВП (за видатками і доходами). 2) Розрахунок інших показників СНР. Порівняння ВВП та ВНД. 3) Задачі на індекси фізичного обсягу та індекси цін.
2	Тема 2. Базова макроекономічна модель. Сукупний попит і сукупна пропозиція 1) Графічні вправи на макроекономічну рівновагу. 2) Задачі на рівновагу в коротко- та довгостроковому періоді. 3) Ситуаційні вправи на шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції.
3	Тема 5. Теоретичні аспекти фіскальної політики 1) Аналіз моделі макроекономічної рівноваги в трисекторній економіці. 2) Задачі та ситуаційні вправи на фіскальну політику. 3) Задачі та ситуаційні вправи на дефіцит бюджету та державний борг.
4	Тема 6. Гроші, кредитна система та грошово-кредитна політика 1) Задачі на розрахунок грошових агрегатів. 2) Задачі та ситуаційні вправи на рівновагу на грошовому ринку. 3) Задачі та ситуаційні вправи на балансовий звіт комерційного банку. 4) Ситуаційні вправи на монетарну політику.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма:

Самостійна робота студентів передбачає засвоєння теоретичного матеріалу, закріплення знань і навичок, отриманих під час аудиторної роботи у таких формах:

- відповіді на питання для самоконтролю, що наведені в матеріалах до теми (не оцінюється);
- розв'язування задач для поточного домашнього опрацювання (не оцінюється);
- підготовка до обговорення на практичному занятті спрощених практичних ситуацій (не оцінюється);
- розв'язання 0-ого варіанту контрольної роботи (не оцінюється);
- виконання у складі мінігрупи проекту «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою» (на прикладі певної країни) (оцінюється з урахуванням внеску у загальний звіт кожного студента).

Контроль знань включає проміжний та підсумковий контроль. Бали до іспиту студенти заробляють за рахунок проміжного контролю, в першу чергу, написання контрольних робіт, зміст яких тотожний запропонованому 0-му варіанту.

Приклади контрольних робіт

Контрольна робота №1 (тема 1)

1. Якщо особа купує дачний будиночок, щоб жити там після виходу на пенсію, то на яку складову ВВП вплине ця угода?				
2. За наведеними даними розрахуйте: ВВП (методом витрат та доходів), ВНД, чистий національний продукт, національний доход, особистий доход (двома методами), доход кінцевого використання, обсяг заощаджень, стан державного бюджету:				
Експорт	55			
Дивіденди	9			
Амортизація	46			
Заробітна плата	238			
Державні закупівлі товарів та послуг	87			
Рента	25			
Непрямі податки	39			
Доходи, що отримані іноземцями	41			
Чисті приватні інвестиції	109			
Податки на прибуток корпорацій	13			
Трансфертні платежі	48			
Відсоток на вкладений капітал	30			
Доход індивідуальних власників	19			
Споживчі витрати	258			
Імпорт	51			
Відсотки по державних облігаціях	10			
Внески на соцстрах	22			
Нерозподілені прибутки корпорацій	83			
Податки на особисті доходи	56			
Доходи, що отримані за кордоном	39			
3. У країні Бусурманії виробляють тільки три товари: бавовну, бараболю, брилі. За даними таблиці визначте номінальний та реальний ВВП 2018 та 2019 рр., індекси фізичного обсягу та цін. Прокоментуйте.				
Товар	2018		2019	
	P	Q	P	Q
Бавовна	2	50	3	45
Бараболя	7	20	8	15
Брилі	25	10	20	15

Контрольна робота №2 (тема 2)

1. Потенційний ВВП, на рівні якого спочатку знаходиться економіка, дорівнює 2000 млрд форинтів. Графік короткострокової сукупної пропозиції горизонтальний. Рівняння кривої сукупного попиту спочатку мало вигляд: $Y = 2480 - 200P$, але зростання видатків уряду на озброєння зсувало цю криву в положення, що описується рівнянням: $Y = 2560 - 200P$. Намалуйте графік та визначте рівноважний ВВП та рівень цін у короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Поясніть і покажіть графічно, як впливатимуть наведені нижче чинники на сукупний попит і сукупну пропозицію. Як зміняться внаслідок цього рівноважний рівень цін і рівноважний реальний обсяг національного виробництва (*ceteris paribus*):
 - підвищення курсу національної валюти відносно іноземних валют;
 - зменшення податків на підприємницьку діяльність?

3. Покажіть графічно та поясніть наслідки в коротко- та довгостроковому періодах нафтового шоку.

Оберіть правильну відповідь:

1. Зростання якої величини державних видатків не збільшує сукупний попит:
 - а) воєнні видатки;
 - б) пенсії;
 - в) оплата праці радників президента;
 - г) закупка імпортової техніки для будівництва автостради.
2. Поява нової технології призведе до зрушення:
 - а) праворуч лише кривої сукупного попиту;
 - б) праворуч лише кривої сукупної пропозиції;
 - в) праворуч і кривої сукупного попиту, і кривої сукупної пропозиції;
 - г) кривої сукупного попиту праворуч, а кривої сукупної пропозиції ліворуч.

Контрольна робота №3 (тема 3)

Розв'яжіть задачі:

1. Безробітних – 9,3 млн осіб, зайнятих – 90,7 млн. Природний рівень безробіття - 5%. Чому дорівнює потенційно можливий ВВП, якщо фактичний складає 357 млрд?
2. Ринковий кошик складається з 10 кг хліба та 2 кг сала. Ціна хліба – 10 крон/кг, сала – 60 крон/кг. Ціна хліба незмінна. Знайдіть темп інфляції, якщо ціна сала зросла: 1) на 7,5%; 2) на 60%.

Оберіть правильні відповіді:

1. Якщо протягом двох років поспіль реальний ВВП скорочується, то:
 - а) номінальний ВВП може як зростати, так і падати;
 - б) рівень цін може як зростати, так і падати;
 - в) економіка переживає спад;
 - г) всі відповіді правильні.
2. Рівень безробіття, що вимірюється в країні, може бути нижчим, ніж фактичне безробіття тому, що:
 - а) рівень безробіття, що вимірюється, не враховує фрикційне безробіття;
 - б) деякі робітники хотіли б знайти роботу, але зневірилися та припинили пошуки;
 - в) деякі з тих, хто називає себе безробітним, просто не шукає роботи;
 - г) рівень безробіття, що вимірюється, не враховує безробіття серед підлітків.
3. Один з ефектів неочікуваної інфляції полягає в тому, що багатство перерозподіляється:
 - а) від позичальників до кредиторів;
 - б) від кредиторів до позичальників;
 - в) від молодих людей до людей похилого віку;
 - г) від держави до фірм.

Чи правильне такі твердження?

В умовах спаду виробництва рівень інфляції може зрости або впасти.

Контрольна робота №4 (тема 4-5)

1. У закритій економіці пороговий дохід складає 140, автономне споживання дорівнює 35. Визначте, за умов якого доходу кінцевого використання заощадження дорівнюють 5. Проілюструйте розв'язок графічно.
2. Відомо, що автономне споживання – 205 млрд. песо; гранична схильність до заощаджень – 0,22; ставка податку – 25%, обсяг трансфертів – 100 млрд. песо. Якщо потенційний ВВП становить 2500 млрд. песо, обсяг приватних інвестицій – 423 млрд. песо, а державних закупівель – 290 млрд. песо, то який розрив існує в економіці та яка його величина?

Оберіть правильну відповідь:

1. Якщо величина доходу кінцевого використання дорівнює нулю, то можна стверджувати, що:
 - а) рівень споживання дорівнює нулю;
 - б) рівень заощадження дорівнює нулю;
 - в) рівень інвестицій дорівнює нулю;
 - г) зникає ефект мультиплікатора;
 - д) всі відповіді неправильні.
2. Якщо уряд намагається запобігти економічному спаду, він може:
 - а) зменшити податки;
 - б) зменшити державні закупівлі товарів і послуг;
 - в) зменшити трансфертні платежі;
 - г) зменшити рівень бюджетного дефіциту;
 - д) правильні відповіді а) і г).
3. Якщо економіка знаходиться у стані повної зайнятості та кандидат у президенти обіцяє вдвічі зменшити державний борг за рахунок підвищення ставки податку на доходи громадян та скорочення державних закупівель, то така політика, швидше за все, призведе у короткостроковому періоді до зростання:
 - а) безробіття;
 - б) цін на споживчі товари;
 - в) сукупного попиту;
 - г) сукупної пропозиції;
 - д) темпів економічного зростання.

Чи правильні такі твердження?

Підвищення державних видатків та податків на однакову величину призводить до зростання ВВП, але не змінює величину бюджетного дефіциту.

Контрольна робота №5 (тема 6)

1. За даними таблиці визначте величини грошових агрегатів M_1 ; M_2 ; M_3 ; L та грошову базу.

Показники	млн тенге
Невеликі строкові внески	1245
Чекові внески	259
Облігації держпозики	660
Дорожні чеки	118
Долари США	743
Великі строкові внески	511
Готівкові гроші	142
Резерви в Центральному банку	220

2. Темпи економічного зростання в країні становили 2%. При цьому швидкість обігу грошей зросла на 3%, а темп інфляції склав 7%. Знайдіть, як змінилася грошова маса за цей період.
3. Умовний баланс комерційного банку містить такі статті (млн. ескудо): внески до запитання - 95; позики, що надані банком – 44; цінні папери – 20; резерви - 30; готівка – 25; власний капітал – 24. Норма обов'язкових резервів становить 20%. Складіть балансовий звіт комерційного банку. На яку суму може при цьому надати позики комерційний банк? Протягом наступного періоду клієнти банку додають на внески до запитання ще 15 млн ескудо готівкою. Складіть новий баланс. На яку суму може тепер надати позики: а) комерційний банк; б) вся кредитна система?

4. Комерційний банк залучає депозити під 12% річних, а надає кредити під 15%. Норма резервування – 10%. Сума депозитів дорівнює 40 млн грн. Обчисліть прибуток банку, якщо усі надлишкові резерви надано у позику.

Контрольна робота №6 (тема 7)

1. Економіка має такі характеристики:
 - 1) прямі інвестиції в країну складають 1245 млн тугриків;
 - 2) товарний експорт складає 2587 млн тугриків;
 - 3) портфельні інвестиції з країни складають 232 млн тугриків;
 - 4) доходи від іноземних активів складають 816 млн тугриків;
 - 5) портфельні інвестиції в країну складають 362 млн тугриків;
 - 6) видатки на туризм складають 408 млн тугриків;
 - 7) прямі інвестиції з країни складають 1081 млн тугриків;
 - 8) товарний імпорт складає 2904 млн тугриків;
 - 9) виплати відсотків іноземним інвесторам складають 725 млн тугриків;
 - 10) доходи від туризму складають 433 млн тугриків;
 - 11) односторонні трансферти з країни складають 93 млн тугриків.

Використовуючи наведені дані, розрахуйте сальдо поточного рахунку, рахунку руху капіталу та платіжного балансу країни.

2. Як співвідносяться валюти країн А і В, якщо в країні А річний темп зростання грошової маси складає 5%, а темп зростання обсягів виробництва дорівнює 3%. В країні В дані показники складають 7% і 2% на рік (за інших рівних умов)?
3. Економіка характеризується такими даними: інвестиції дорівнюють 500 млрд крон, приватні заощадження становлять 400 млрд, дефіцит державного бюджету складає 100 млрд крон. Якщо величина експорту становить 150 млрд крон, визначте обсяг імпорту.
4. Економіка країни має такі характеристики: автономне споживання – 80 млн тугриків; обсяг приватних інвестицій – 106 млн тугриків; автономний імпорт – 10 млн тугриків; експорт – 45 млн тугриків; державні закупівлі товарів та послуг – 90 млн тугриків; ставка податку на доходи громадян – 30%; трансферти – 50 млн тугриків; гранична схильність до споживання – 0,6; гранична схильність до імпорту – 0,04. Визначте величину рівноважного обсягу виробництва, сальдо торгівельного балансу та стан державного бюджету.

Контрольна робота №7 (тема 8.1)

1. В економіці встановилася рівновага на ринках товарів та на фінансових ринках. У наведеній таблиці покажіть наслідки таких подій (наведіть графіки):

- центральний банк продає державні цінні папери;
- підвищується ставка податку на прибуток підприємств.

Подія	На стані якого ринку відіб'ється	Графік якої функції і як само зміниться	Що відбудеться на графіку моделі IS-LM

2. Економіка описується такими даними. Автономне споживання дорівнює 120, гранична схильність до заощадження – 0,3. Функція інвестицій: $I=140-125r$. Експорт дорівнює 54, функція імпорту: $Imp=0,11Y+43r$. Державні закупівлі дорівнюють 56, ставка податку 10%, обсяг трансфертів – 20. Пропозиція грошей: 590. Попит на гроші для укладання угод: $0,6Y$. Попит на гроші з боку активів: $179-135r$. Виведіть рівняння IS та LM. Визначте рівноважний рівень ВВП та ставки відсотку; стан державного бюджету та платіжного балансу.
3. У країні з низькою мобільністю капіталу та фіксованим обмінним курсом рівень ВВП нижче за потенційно можливий, а платіжний баланс має від'ємне сальдо. Зобразіть на графіку ситуацію, що виникла, та опишіть можливі заходи економічної політики, що дозволять економіці прийти в стан внутрішньої та зовнішньої рівноваги за умов повної зайнятості.

Окрім контрольних робіт бали нараховуються за участь в реалізації проєкту «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою». Кожна група поділяється на команди з 3–4 студентів, які досліджують динаміку певного фондового індексу, відстежують процеси у відповідній національній економіці, що супроводжують їхні зміни, здійснюють моніторинг дій уряду й центробанку цієї країни, співвідносячи це з макроекономічною теорією. Наприкінці семестру кожна команда презентує результати свого дослідження. Участь у проведенні дослідження сприяє розвитку м'яких навичок (soft skills), а саме: критичного мислення, здатності працювати у команді, комунікабельності, вміння переконувати, відстоювати свою думку.

Заочна форма:

На самостійну роботу студентів відведено значно більше часу через обмеженість аудиторного навантаження. Для закріплення необхідних знань і навичок передбачено:

- відповіді на питання для самоконтролю та розв'язування задач, що наведені в матеріалах до теми (не оцінюється);
- виконання завдань на групових заняттях (не оцінюється);
- виконання індивідуальної контрольної роботи (оцінюється);

Завдання та поради наводяться в Методичних вказівках до написання контрольної роботи з макроекономіки для студентів заочної форми навчання. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 76 с. (Методична серія; випуск 316).

Оцінка виконаних робіт здійснюється відповідно до критеріїв:

- 1) повнота виконання завдань;
- 2) наявність обґрунтувань та пояснень;
- 3) логічність викладення думок та розуміння матеріалу.
- 4) акуратність виконання;
- 5) своєчасність здачі роботи;

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання: проектор, екран, ноутбук/комп'ютер.

Програмне забезпечення: PowerPoint, MSWord, Excel

Доступ до мережі internet, точка доступу Wi-Fi.

Система електронного навчання Moodle 3.9.

Сервіси відеозв'язку: Google Meet, Zoom, Skype

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі екзамену.

Перелік питань до екзамену:

1. Система національних рахунків, її роль.
2. ВВП та його складові. ВВП за видатками. ВВП за доходами.
3. Показники СНР: ЧВП, національний дохід, особистий дохід, дохід кінцевого використання.
4. Номінальні і реальні макроекономічні показники.
5. Сукупний попит: крива, складові, чинники, що впливають на сукупний попит.
6. Сукупна пропозиція: крива сукупної пропозиції. Чинники, що впливають на сукупну пропозицію.
7. Макроекономічна рівновага. Потенційний ВВП.
8. Економічні цикли.
9. Ринок праці. Зайнятість, безробіття, рівень безробіття.

10. Види та причини безробіття.
11. Повна зайнятість та природний рівень безробіття.
12. Економічні та соціальні втрати від надмірного безробіття. Закон Оукена.
13. Сутність, види та вимір інфляції. Темп інфляції.
14. Причини інфляції.
15. Наслідки інфляції.
16. Зв'язок між інфляцією і безробіттям. Стагфляція та крива Філіпса.
17. Споживання та заощадження. Чинники, що на них впливають. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження. Функції споживання та заощадження.
18. Інвестиції. Попит на інвестиції. Чинники, що впливають на обсяг інвестицій.
19. Класична та кейнсіанська моделі макроекономічної рівноваги: загальна характеристика.
20. Моделі: сукупні видатки- випуск, вилучення-ін'єкції.
21. Мультиплікатор витрат.
22. Парадокс ощадливості.
23. Рецесійний та інфляційний розриви.
24. Державний бюджет: поняття, складові, стан.
25. Фіскальна політика в ході економічного циклу.
26. Мультиплікатор державних видатків, податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету.
27. Автоматичні стабілізатори.
28. Бюджетний дефіцит. Державний борг.
29. Ринок грошей.
30. Пропозиція грошей. Грошові агрегати.
31. Попит на гроші. Теоретичні моделі.
32. Кредитна система.
33. Центральний банк. Комерційний банк. Грошовий мультиплікатор.
34. Грошово-кредитне регулювання економіки.
35. Макроекономічна рівновага у відкритій економіці.
36. Вплив зовнішньої торгівлі на обсяг національного виробництва.
37. Платіжний баланс: визначення, складові, сальдо.
38. Валютний курс та валютна політика.
39. Модель IS-LM як конкретизація кейнсіанської моделі макроекономічної рівноваги.
40. Рівновага на товарному ринку. Крива IS.
41. Рівновага на грошовому ринку. Крива LM.
42. Фіскальна та монетарна політика у моделі IS – LM.
43. Зовнішньоекономічна рівновага. Крива BP.
44. Макроекономічна політика у відкритій економіці.
45. Монетаризм. Монетарне правило.
46. Теорія раціональних очікувань.
47. Економіка пропозиції.
48. Економічне зростання: вимір, причини, наслідки.
49. Посткейнсіанські моделі економічного зростання: модель Р.Харрода - Є.Домара.
50. Неокласична модель Р.Солоу.

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ

Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) _____

Спеціальність: _____ 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» _____

Семестр _____ Весняний _____ Навчальна дисципліна _____ Макроекономіка _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

- 1. Визначте поняття: (3 бали):**
«Операції на відкритому ринку»
- 2. Оберіть єдину правильну відповідь (4 бали):**
Національний дохід відрізняється від чистого внутрішнього продукту на величину непрямих податків та:
а) амортизації;
б) трансфертних платежів;
в) податків на прибуток корпорацій;
г) чистого факторного доходу іноземців;
д) всі відповіді неправильні.
- 3. Оберіть єдину правильну відповідь (4 бали):**
Фактичний рівень ВВП дорівнює потенційно можливому, якщо:
а) рівень безробіття дорівнює 0;
б) рівень інфляції дорівнює 0;
в) рівень циклічного безробіття дорівнює природному рівню безробіття;
г) правильної відповіді немає.
- 4. Оберіть єдину правильну відповідь (5 балів):**
Якщо гранична схильність до споживання дорівнює 0,6 і сукупний дохід зріс на 60 млн крон, то за інших рівних умов це може бути наслідком того, що податки:
а) скоротилися на 36 млн крон;
б) зросли на 36 млн крон;
в) скоротилися на 10 млн крон;
г) скоротилися на 40 млн крон.
- 5. Дайте розгорнуту відповідь на питання (12 балів):**
Економіка знаходилася на рівні потенційно можливого ВВП. Державний бюджет збалансований, чистий експорт дорівнює нулю. Уряд зменшує податки на доходи фізичних осіб. Що відбудеться з приватними та державними заощадженнями, чистим експортом?
- 6. Розв'яжіть задачу (12 балів):**
Економіка описується такими даними. Автономне споживання дорівнює 85, гранична схильність до заощадження: 0,25 Функція інвестицій: $I=92-110r$. Експорт дорівнює 48, функція імпорту: $Imp=0,115Y+30r$. Державні закупівлі дорівнюють 81, ставка податку 26%, обсяг трансфертів: 40. Пропозиція грошей: 926. Попит на гроші для укладання угод: $0,68Y$. Попит на гроші з боку активів: $654-510r$. Виведіть рівняння IS та LM. Визначте рівноважний рівень ВВП та ставки відсотку; стан державного бюджету та платіжного балансу.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва
Протокол № 5 від 20.12.19.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ О. Б. Кузьменко
(підпис)

Екзаменатор, доцент кафедри економіки та підприємництва _____ В. А. Палехова
(підпис)

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Контрольна робота з теми 1	8
2	Контрольна робота з теми 2	7
3	Контрольна робота з теми 3	8
4	Контрольна робота з тем 4,5	8
5	Контрольна робота з теми 6	7
6	Контрольна робота з теми 7	7
7	Контрольна робота з теми 8.1	8
8	Проект «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою»	7
	За семестр	60
	Іспит	40
	Всього	100

Заочна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Виконання завдань на групових заняттях	Не оцінюється
2	Виконання індивідуальної контрольної роботи	60
3	Іспит	40
	Всього	100

Максимально можливу кількість балів по контрольних роботах студент отримує за правильний розв'язок задач, правильну відповідь на питання (тестового завдання або відкритого питання).

Контрольна робота № 1 містить 3 завдання: №1 оцінюється в 1 бал, №2 – в 4 балів, №3 – в 3 бали.

Контрольна робота № 2 містить 3 завдання і 2 тести: №1 оцінюються в 2 бали, №2–3 – по 1 балу, тести – по 1 балу.

Контрольні роботи № 3 і № 4 містять 2 задачі по 2 бали кожна, 3 тести по 1 балу кожний і твердження, з яким треба погодитися або заперечити з поясненням – 1,5 бали.

Контрольні роботи № 5 і № 6 містять 4 задачі: 2 задачі по 2 бали та 2 задачі по 1,5 бали.

Контрольна робота № 7 містить 3 завдання: №1 оцінюється в 2 бали, №2, №3 по 3 бали.

Участь у проекті «Аналіз розгортання економічної кризи та заходів, вжитих державою» оцінюється з урахуванням внеску у загальний звіт кожного студента (20 балів на мінігрупу).

Критерії оцінювання іспитової роботи: правильність визначення, відповідей на тести та відкрите питання, правильність розв'язку задач. Загальна оцінка роботи – максимум 40 балів, з яких 3 – визначення, 2x4 – тести, 5 – тест (міні-задача), 12 – відкрите питання, 12 – задача.

Критерії оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання наведені в «Методичних вказівках до написання контрольної роботи з макроекономіки для студентів заочної форми навчання. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 76 с. (Методична серія; випуск 316).

7. Методи навчання

В процесі навчання задіяні методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний (частково-пошуковий).

Пояснювально-ілюстративний метод застосовується на лекціях. Усі лекції супроводжуються презентаціями PowerPoint, записуються на відео та викладаються в Moodle. Окремі лекції (в режимі оф лайн) передбачають використання методу проблемного викладу та елементи дискусії.

Репродуктивний метод використовується на практичних заняттях. В матеріалах до кожної теми наведені приклади розв'язку задач, тобто певний алгоритм, згідно з яким пропонується діяти. Одночасно на групових заняттях застосовується евристичний або частково-пошуковий метод. Особливо це стосується проблемних ситуацій, які можуть формуватися як навколо задач, так і з реалій сьогодення.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.А. Макроекономіка: Підручник. Київ: Знання, 2015. 694 с.
2. Панчишин С.М., Островерх П.І., Грабинська І.В. Аналітична економіка. Макроекономіка і мікроекономіка. У 2 книгах. Книга 1. Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка. Львів: Апріорі, 2020. 648 с.
3. Палехова В.А. Макроекономіка: Навчальний посібник. Миколаїв, 2007. 304 с.
4. Mankiw G.N. (2019) Macroeconomics, Tenth Edition.

8.2. Додаткові:

1. Базилінська О.Я. Макроекономіка : Навч. посібник. 2-ге видання, випр. Київ: ЦУЛ, 2009. 442 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Практикум: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2010. 550 с.
3. Гронтковська, Г.Е. Косік А.Ф. Макроекономіка : навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2010. 672 с.
4. Гронтковська, Г.Е. Косік А.Ф. Макроекономіка : практикум. Київ: ЦУЛ, 2019. 400 с.
5. Лагутін В.Д., Пронкіна Л. І. Макроекономіка : навч. посіб. Київ: НТЕУ, 2012. 268 с.
6. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко Т.Ф., Федірко Н.В. та ін. Київ: КНЕУ, 2017. 200 с.
7. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / Наук. ред. А.Ф. Мельник. Київ: Знання, 2008. 699 с.
8. Палехова В.А. Макроекономіка: Навчально-методичний посібник. Для самостійного вивчення. Випуск 96. Миколаїв, 2009. 224 с.
9. Палехова В.А., Комаренко І.С. Macroeconomics: study guide: [Практикум з дисципліни «Макроекономіка»] Миколаїв, 2014. 136 с.
10. Солонінко К.С. Макроекономіка. Київ: ЦУЛ, 2019. 200 с.
11. Макроекономіка: навч. посіб. За заг. ред. М.І. Макаренка. Київ: ЦУЛ, 2014. 216 с.
12. Калініченко О.В., Плотник О.Д. Макроекономіка. Практикум. Київ: ЦУЛ, 2017. 656 с.
13. Моторина Т.М., Моторин Р. М. Національне рахівництво: Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 216 с.
14. Blanchard O. (2021) Macroeconomics, 8th Edition.